

Reformat e administratës publike në Kosovë: sfidat dhe perspektivat në integrimin evropian

Permbledhje Studimesh

Nga Fakulteti Juridik, Kolegji AAB

Abstrakt

Ky koleksion studimesh eksploron sfidat dhe reformat brenda sistemit të administratës publike të Kosovës, të kontekstualizuara në kuadër të procesit të saj më të gjerë eurointegruar. Ndërsa Kosova synon anëtarësimin në Bashkimin Evropian (BE), strukturat e saj administrative – duke përfshirë gjyqësorin, shërbimet publike dhe kornizat e qeverisjes – janë duke kaluar nëpër transformime të rëndësishme për të përmbushur standardet e BE-së. Studimet identifikojnë sfidat kryesore si paqëndrueshmëria politike, korrupsioni, joefikasiteti institucional dhe kapacitetet e kufizuara brenda strukturave qeveritare, të cilat pengojnë progresin e reformave të Kosovës. Hulumtimet nënvizojnë nevojën për reforma administrative që nxisin transparencën, llogaridhënien dhe sundimin e ligjit, të cilat janë thelbësore si për integrimin në BE ashtu edhe për qeverisjen e qëndrueshme. Studimet trajtojnë gjithashtu çështje ligjore, institucionale dhe socio-ekonomike, duke përfshirë administrimin e taksave, investimet e huaja, sfidat e prokurimit publik, trafikimin e qenieve njerëzore dhe rolin e shoqërisë civile në luftën kundër ekstremizmit të dhunshëm. Duke ofruar një analizë të detajuar të progresit, pengesave dhe nevojave për reforma në Kosovë, këto studime kontribuojnë në diskursin mbi përpjekjet e vendit për anëtarësim në BE dhe konsolidimin e qeverisjes. Këto përmbledhje studimesh janë të qasshme për lexuesin sepse janë të publikuar si *open access*.

Fjalë kyç: Kosova, reforma në administratën publike, integrim në BE, qeverisje, çështje ligjore,

1. Hyrje

Studimet e mëposhtme ofrojnë një eksplorim gjithëpërfshirës të sfidave, reformave dhe dinamikave të sistemit të administratës publike të Kosovës në kontekstin më të gjerë të procesit të

saj eurointegrues. Ndërsa Kosova përpiqet për anëtarësim në Bashkimin Evropian (BE), janë bërë përpjekje të konsiderueshme për të harmonizuar strukturat e saj administrative, duke përfshirë gjyqësorin, shërbimet publike dhe kornizat e qeverisjes, me standardet e BE-së. Megjithatë, procesi ka pengesa, duke përfshirë paqëndrueshmërinë politike, korrupsionin, joefikasitetin institucional dhe kapacitetin e pamjaftueshëm brenda strukturave qeveritare. Këto studime vlerësojnë në mënyrë kritike se si këto sfida pengojnë progresin dhe çfarë reformash janë të nevojshme për t'i kapërcyer ato.

Në qendër të këtyre diskutimeve është fakti se administrata publike e Kosovës duhet të evoluojë për të siguruar transparencë, efikasitet dhe qeverisje më të madhe demokratike. Disa nga studimet eksplorojnë rolet në zhvillim të institucioneve publike, duke theksuar nevojën për reforma për të nxitur sundimin më të fortë të ligjit, kornizat e qeverisjes dhe llogaridhënien publike. Këto reforma nuk janë vetëm thelbësore për integrimin e vendit në BE, por janë gjithashtu kritike për sigurimin e qeverisjes më të mirë, përmirësimin e besimit të publikut tek institucionet dhe lehtësimin e zhvillimit të qëndrueshëm ekonomik.

Hulumtimet gjithashtu mbulojnë një gamë të gjerë të temave nga fusha e drejtësisë, institucioneve dhe tema socio-ekonomike që lidhen me administratën publike të Kosovës. Studimet thellohen në sistemin e administratës tatimore të Kosovës (ATK), ku përpjekjet për të mbrojtur të drejtat procedurale të tatimpaguesve dhe për të siguruar drejtësi shihen si thelbësore për ndërtimin e një sistemi tatimor më efikas dhe më të besueshëm. Studime të tjera shqyrtojnë klimën e investimeve të huaja në Kosovë, duke u fokusuar në atë se si kornizat ligjore mund të tërheqin kapitalin e huaj dhe të rrisin zhvillimin ekonomik. Sfidat kryesore në kontratat e prokurimit publik dhe korrupsionin janë analizuar gjithashtu, duke sugjeruar se kërkohet një mbikëqyrje dhe llogaridhënie më e fuqishme për të adresuar këto çështje në mënyrë efektive.

Përveç kësaj, studimet trajtojnë çështje thelbësore shoqërore si trafikimi i qenieve njerëzore, sjellja e votuesve dhe roli i shoqërisë civile në luftimin e ekstremizmit të dhunshëm. Këto fusha janë të lidhura drejtpërdrejt me qëllimet kryesore të reformimit të administratës publike të Kosovës dhe harmonizimit të saj me normat evropiane. Studimet ofrojnë njohuri se si Kosova mund t'i trajtojë këto sfida urgjente dhe të ecë përpara në rrugën e saj drejt integritit në BE, duke siguruar një sistem qeverisjeje më të fortë dhe më demokratike.

Në përgjithësi, këto studime ofrojnë një pasqyrë të detajuar të progresit dhe pengesave të Kosovës në reformat e saj në administratën publike dhe implikimet e këtyre reformave për procesin më të

gjerë të eurointegrimit. Duke shqyrtuar aspektet ligjore, politike dhe institucionale, ato kontribuojnë në diskursin e vazhdueshëm për të ardhmen evropiane të Kosovës.

Këto përmbledhje synojnë të ofrojnë një pasqyrë të shpejtë të secilit studim, duke e bërë më të lehtë për lexuesit qasjen në informata relevante për çështjet ligjore në Kosovë dhe më gjerë.

Më poshtë është një përmbledhje e shkurtër e secilit studim, e krijuar për t'i ndihmuar lexuesit të kenë qasje të shpejtë në informacionin themelor mbi çështjet ligjore që lidhen me Kosovën dhe problemet më të përgjithshme ligjore. Këto ndihmojnë gjithashtu studentët si në thellimin e njohurive të tyre nga studimet e stafit të AAB-së, ashtu edhe studentët e masterit në identifikimin më të lehtë të tematikave që mund t'i trajtojnë. Shumica e këtyre burimeve janë me akses të hapur dhe mund të aksesohen lehtësisht për kërkime të mëtejshme.

2. Përmbledhje

Të drejtat procedurale në sistemin e legjislacionit administrativ tatimor: dëshmi e ekonomisë në zhvillim

Në studimin e tyre të vitit 2023, Belegu dhe Fejzullahu hulumtojnë të drejtat procedurale brenda legjislacionit administrativ tatimor në Kosovë, veçanërisht në kontekstin e ekonomisë së saj në zhvillim. Ata shqyrtojnë se si të drejtat procedurale të tatimpaguesve mbrohen sipas kuadrit ligjor aktual dhe analizojnë mekanizmat në fuqi për të siguruar drejtësi në administrimin e taksave. Hulumtimi i tyre nxjerr në pah sfidat dhe mundësitë e integritetit të praktikave ndërkombëtare tatimore në mjedisin legjislativ të Kosovës. Studimi sugjeron se një grup i mirëpërcaktuar i të drejtave procedurale jo vetëm që mbron individët, por gjithashtu rrit efikasitetin dhe besimin në sistemin tatimor të vendit, duke nxitur kështu rritjen ekonomike.

Sfidat e reformave të administratës publike në Kosovë në kontekstin e procesit eurointegruar

Fejzullahu dhe Belegu (2022) shqyrtojnë vështirësitë me të cilat ballafaqohet Kosova në reformimin e administratës së saj publike në kontekstin e përpjekjeve të saj për t'u anëtarësuar në Bashkimin Evropian. Ata identifikojnë disa sfida, si paqëndrueshmëria politike, korrupsioni dhe mungesa e kapaciteteve brenda institucioneve, të cilat pengojnë reformën efektive. Autorët argumentojnë se në mënyrë që Kosova të për afrohet me standardet e BE-së, duhet të bëhen përmirësime të rëndësishme në strukturat qeverisëse, transparencën dhe sundimin e ligjit. Ky

hulumtim ofron një kuptim gjithëpërfshirës të marrëdhënies komplekse ndërmjet reformave të administratës publike dhe qëllimit më të gjerë të integritit në BE.

Një analizë e Institutit të Shpërndarjes së Kuvendit: Një rast i demokracive në zhvillim
Belegu dhe Fejzullahu (2022) analizojnë shpërndarjen e asambleve legjislativë në demokracitë në zhvillim, duke u fokusuar në Kosovën si një rast studimor. Puna e tyre shqyrton pasojat politike dhe ligjore të shpërndarjes së asamblesë, veçanërisht në demokracitë e sapokrijuara, ku veprime të tilla mund të çojnë në paqëndrueshmëri. Autorët diskutojnë aspekte të ndryshme kushtetuese dhe procedurale që lidhen me shpërbërjen e organeve legjislativë, duke marrë parasysh si precedentët ligjorë ashtu edhe motivet politike që qëndrojnë pas vendimeve të tilla. Ky hulumtim ofron një pamje të nuancuar se si veprime të tilla ndikojnë në qeverisjen demokratike dhe sundimin e ligjit në Kosovë.

Promovimi, Inkurajimi dhe Mbrojtja Ligjore e Investimeve të Huaja në Vendlin në Zhvillim
Pasjaqa dhe Prekazi (2023) fokusohen në kornizat ligjore që rrethojnë investimet e huaja në Kosovë, duke adresuar sfidat dhe strategjitë për promovimin dhe mbrojtjen e kapitalit të huaj në ekonominë në zhvillim të vendit. Autorët argumentojnë se përderisa Kosova ka prezantuar disa reforma që synojnë përmirësimin e klimës së investimeve, mbeten boshllëqe të konsiderueshme në sigurimin e mbrojtjes ligjore për investitorët e huaj. Studimi i tyre sugjeron se korniza më të forta institucionale, zbatimi më i mirë i të drejtave pronësore dhe politika të qarta investimi janë të nevojshme për të tërhequr më shumë investime të huaja, gjë që është vendimtare për zhvillimin ekonomik të Kosovës.

Të kuptuarit e sjelljes së votuesve dhe dinamikës së zgjedhjeve: një rast studimor i zgjedhjeve lokale të vitit 2021 në Kosovë

Terziu dhe Belegu (2023) hetojnë sjelljen e votuesve dhe dinamikën zgjedhore në Kosovë, me fokus në zgjedhjet lokale të vitit 2021. Ata analizojnë faktorët kryesorë që ndikojnë pjesëmarrjen e votuesve dhe rezultatet zgjedhore, duke përfshirë përkatësitë politike, çështjet e qeverisjes vendore dhe kushtet socio-ekonomike. Autorët theksojnë rëndësinë e integritetit dhe transparencës zgjedhore, duke theksuar se një elektorat i mirëinformuar dhe proceset e drejta zgjedhore janë

thelbësore për konsolidimin demokratik në Kosovë. Hulumtimi i tyre ofron njohuri të vlefshme për natyrën në zhvillim të politikës zgjedhore në një shoqëri pas konfliktit.

Një Studim i Efektit të Parametrave të Punës dhe Validimit të Metodës SEM/EDS për përcaktimin e përbërjes elementare të mostrave GSR që hasen zakonisht në ngjarjet e xhirimit në Kosovë

Tahirukaj , Olluri dhe Surleva (2021) fokusohen në analizën mjeko-ligjore të mbetjeve të armëve (GSR) në hetimet penale në Kosovë. Ata eksplorojnë përdorimin e mikroskopisë elektronike skanuese / spektroskopisë me rreze X të shpërndarjes së energjisë (SEM/EDS) për të analizuar mostrat GSR në ngjarjet e xhirimit. Studimi i tyre vërteton saktësinë e kësaj metode mjeko-ligjore, e cila është vendimtare për lidhjen e të dyshuarve me skenat e krimit. Hulumtimi nënvizon rëndësinë e teknikave të forta mjeko-ligjore në drejtësinë penale, veçanërisht në rritjen e besueshmërisë së provave në krimet e lidhura me armë.

Vlerësimi i qëndrueshmërisë së mbetjeve të armëve të prodhuara nga armët e zjarrit nga rastet penale në Republikën e Kosovës

Në studimin e tyre të vitit 2022, Tahirukaj et al. vlerësoni qëndrueshmërinë e mbetjeve të të shtënave (GSR) në Kosovë, duke u fokusuar veçanërisht në atë se sa kohë këto mbetje mbeten të zbulueshme pas një incidenti me të shtëna. Ata eksplorojnë faktorët që ndikojnë në qëndrueshmërinë e GSR, siç janë kushtet mjedisore dhe lloji i armës së zjarrit të përdorur. Studimi ofron njohuri të vlefshme për agjencitë e zbatimit të ligjit duke ofruar udhëzime për kohën dhe metodën për mbledhjen e provave në krimet e lidhura me të shtënat, duke siguruar hetime më të besueshme mjeko-ligjore.

Pozita dhe roli i ndërmjetësuesit në procedurën e ndërmjetësimit: Një vështrim krahasues ndërmjet Kosovës, Shqipërisë dhe Malit të Zi

Hajdari, Sadriu dhe Hajdari (2022) ofrojnë një analizë krahasuese të rolit të ndërmjetësuesve në procesin e ndërmjetësimit në Kosovë, Shqipëri dhe Mal të Zi. Ata eksplorojnë kuadrin ligjor dhe rolet praktike të ndërmjetësve në çdo vend, duke theksuar sfidat dhe sukseset e ndërmjetësimit si një mjet për zgjidhjen e konflikteve. Studimi nxjerr në pah ndryshimet dhe ngjashmëritë në mënyrën se si praktikohet ndërmjetësimi, duke sugjeruar se forcimi i trajnimit të ndërmjetësuesve

dhe mbështetjes institucionale është thelbësore për përmirësimin e efektivitetit të mekanizmave alternativë për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve në rajon.

Marrëdhëniet e të njëjtit seks: Mungesa e Kornizës Legjislative në Republikën e Kosovës

Hajdari dhe Krasniqi Hajdari (2022) trajtojnë mungesën e një kornize ligjore për marrëdhëniet e të njëjtit seks në Kosovë, duke u fokusuar në implikimet për komunitetin LGBTQ+. Ata diskutojnë sfidat sociale, kulturore dhe ligjore me të cilat përballen individët në marrëdhëniet e të njëjtit seks, duke përfshirë diskriminimin dhe mungesën e mbrojtjes ligjore. Autorët argumentojnë për krijimin e një legjislacioni gjithëpërfshirës për të mbrojtur të drejtat e individëve LGBTQ+, i cili do ta përfaqësojë Kosovën me standardet ndërkombëtare të të drejtave të njeriut dhe do të nxiste pranimin më të madh social.

Roli i Policisë në uljen e frikës nga krimi në komunitet

Qollakaj dhe Muharremi (2024) shqyrtojnë rolin e policisë në reduktimin e frikës nga krimi brenda komuniteteve në Kosovë. Hulumtimi i tyre heton se si prezenca e policisë, angazhimi i komunitetit dhe transparenca në zbatimin e ligjit ndikojnë në perceptimet publike për sigurinë. Studimi thekson rëndësinë e ndërtimit të besimit midis zbatimit të ligjit dhe komuniteteve si një mjet për uljen e frikës dhe përmirësimin e sigurisë publike. Gjetjet e tyre sugjerojnë se policimi proaktiv, i kombinuar me shtrirjen e komunitetit, është thelbësor për krijimin e një shoqërie më të sigurt dhe më kohezive.

Sfidat në zbatimin e kontratave të prokurimit publik dhe në korrupsion: dëshmi nga Kosova

Jahmurataj dhe Zejnullahu (2022) hulumtojnë sfidat në zbatimin e kontratave të prokurimit publik në Kosovë, veçanërisht duke u fokusuar në korrupsionin dhe joefikasitetin brenda sistemit. Ata analizojnë se si korrupsioni minon efektivitetin e proceseve të prokurimit dhe kontribuon në rezultate jo optimale për projektet publike. Autorët sugjerojnë se forcimi i mbikëqyrjes, përmirësimi i transparencës dhe rritja e mekanizmave të llogaridhënies janë hapa të nevojshëm për të luftuar korrupsionin dhe për të përmirësuar efektivitetin e prokurimit publik në Kosovë.

Teknologjia e inteligjencës artificiale dhe të drejtat e njeriut

Vula, Qerimi dhe Ademi (2024) diskutojnë ndërthurjen e teknologjisë së inteligjencës artificiale (AI) dhe të drejtave të njeriut, duke u fokusuar në implikimet e saj për privatësinë, barazinë dhe lirinë e shprehjes. Ata shqyrtojnë se si AI po riformulon normat shoqërore dhe peizazhin ligjor, dhe se si mund të mbrojë dhe shkelë të drejtat themelore. Autorët bëjnë thirrje për korniza të qarta rregullatore për të siguruar që teknologjitë e AI janë zhvilluar dhe përdorur në mënyra që mbështesin të drejtat e njeriut, veçanërisht në kontekstin e aftësive teknologjike që avancohen me shpejtësi.

Ndikimet e COVID-19 si një faktor i jashtëm socio-ekonomik në konvergencën reale të shteteve të Ballkanit Perëndimor drejt Bashkimit Evropian

Kukaj dhe Ademi (2024) analizojnë ndikimet socio-ekonomike të COVID-19 në konvergencën reale të shteteve të Ballkanit Perëndimor, përfshirë Kosovën, drejt Bashkimit Evropian. Ata vlerësojnë se si pandemia ndikoi në rritjen ekonomike, qeverisjen dhe bashkëpunimin rajonal dhe se si mund të ketë vonuar ose përshpejtuar procesin e integrimit në BE. Studimi i tyre sugjeron se ndërsa pandemia paraqiste sfida të rëndësishme, ajo gjithashtu theksoi nevojën për bashkëpunim më të thellë rajonal dhe korniza më të forta institucionale për të lundruar në krizat e ardhshme dhe për t'u përafruar me standardet e BE-së.

Trafikimi me qenie njerëzore në Ballkanin Perëndimor: Rast Studimi i Kosovës

Berisha, Dema, Ademi dhe Qerimi (2024) ofrojnë një studim të detajuar mbi trafikimin e qenieve njerëzore në Ballkanin Perëndimor, duke u fokusuar në Kosovën si rast studimor. Ata eksplorojnë shkaqet, dinamikën dhe pasojat e trafikimit të qenieve njerëzore në rajon, duke theksuar rolin e krimit të organizuar dhe korrupsionit në përjetësimin e kësaj çështjeje. Autorët sugjerojnë se përmirësimi i kornizave ligjore, përmirësimi i sistemeve të mbështetjes së viktimave dhe forcimi i bashkëpunimit ndërkombëtar janë strategjitë kryesore për të luftuar trafikimin e qenieve njerëzore në mënyrë efektive në Kosovë dhe më gjerë në rajonin e Ballkanit.

Roli i Policisë në uljen e frikës nga krimi në komunitet

Muharremi dhe Ademi (2023) shqyrtojnë se si policia mund të zvogëlojë frikën nga krimi brenda komuniteteve, veçanërisht duke u fokusuar në Kosovë. Ata argumentojnë se strategjitë efektive të policimit, iniciativat e policimit në komunitet dhe ndërtimi i besimit midis zbatimit të ligjit dhe

publikut janë jetike për reduktimin e frikës dhe përmirësimin e sigurisë së përgjithshme. Studimi i tyre arrin në përfundimin se policia luan një rol vendimtar në garantimin e sigurisë publike dhe përpjekjet e tyre duhet të synojnë jo vetëm reduktimin e krimit, por edhe nxitjen e marrëdhënieve pozitive me komunitetin.

Roli i Shoqërisë Civile në Parandalimin dhe Luftimin e Ekstremizmit të Dhunshëm dhe Radikalizimit që Çon në Terrorizëm-Lufta

Ademi dhe Vula (2023) diskutojnë rolin e shoqërisë civile në luftimin e ekstremizmit të dhunshëm dhe radikalizimit në Kosovë, duke u fokusuar në kontekstin më të gjerë të terrorizmit dhe konfliktit. Ata eksplorojnë se si organizatat joqeveritare, iniciativat arsimore dhe udhëheqësit e komunitetit mund të kontribuojnë në parandalimin e radikalizimit dhe mbështetjen e individëve vulnerabël. Autorët argumentojnë se një përpjekje kolektive nga shoqëria civile, qeveria dhe partnerët ndërkombëtarë është thelbësore për adresimin e shkaqeve rrënjësore të ekstremizmit dhe sigurimin e paqes dhe stabilitetit afatgjatë në Kosovë dhe rajon.

Të drejtat pronësore sipas sistemit të taksave ligjore osmane

Ahmeti dhe Lecaj (2023) analizojnë të drejtat pronësore sipas sistemit ligjor të taksave osmane, duke u fokusuar në kontekstin historik dhe ndikimin e tij në kornizat ligjore bashkëkohore në Kosovë. Studimi eksploron se si sistemi i taksave osmane e strukturoi pronësinë e pronës dhe se si këto tradita ligjore ndikuan në regjimin e të drejtave pronësore në Kosovë, veçanërisht gjatë periudhës pasosmane. Gjetjet e tyre theksojnë evolucionin e ligjeve pronësore dhe ofrojnë një kuptim më të thellë të rrënjëve historike të strukturave aktuale ligjore që rregullojnë pronën në Kosovë. Studimi ofron njohuri të rëndësishme për qëndrueshmërinë e disa traditave ligjore që vazhdojnë të formësojnë ligjet pronësore të Kosovës sot.

Marrëveshja juridike ndërkombëtare e AUKUS dhe ndikimi i saj në institucionet dhe sigurinë ndërkombëtare

Lecaj dhe Rexha (2022) eksplorojnë marrëveshjen juridike ndërkombëtare AUKUS, duke u fokusuar në implikimet e saj për sigurinë globale dhe institucionet ndërkombëtare. Studimi shqyrton se si marrëveshja midis Australisë, Mbretërisë së Bashkuar dhe Shteteve të Bashkuara ndikon në dinamikën e fuqisë brenda marrëdhënieve dhe institucioneve ndërkombëtare,

veçanërisht në kontekstin e rajonit Indo-Paqësor. Autorët diskutojnë pasojat e mundshme gjeopolitike të AUKUS, duke përfshirë ndryshimet në aleanca dhe strategjitë e sigurisë. Hulumtimi i tyre sugjeron se marrëveshja shënon një pikë kthese të rëndësishme në arkitekturën globale të sigurisë, duke ngritur pyetje në lidhje me të ardhmen e diplomacisë shumëpalëshe dhe qeverisjes ndërkombëtare.

Zbatimi i të drejtës së arbitrazhit ndërkombëtar dhe të brendshëm në zgjidhjen e mosmarrëveshjeve juridike: një studim krahasues

Lecaj , Curri dhe Rexha (2022) ofrojnë një studim krahasues mbi zbatimin e ligjeve të arbitrazhit ndërkombëtar dhe vendas në zgjidhjen e mosmarrëveshjeve ligjore. Puna e tyre kundërshton parimet dhe praktikatat e arbitrazhit brenda sistemeve të ndryshme ligjore, duke përfshirë edhe atë të Kosovës, dhe thekson se si arbitrazhi ndërkombëtar është i integruar në kornizat ligjore kombëtare. Ata argumentojnë se një kuptim më i mirë dhe harmonizimi i ligjeve ndërkombëtare dhe vendase të arbitrazhit mund të përmirësojë efikasitetin dhe drejtësinë e proceseve të zgjidhjes së mosmarrëveshjeve. Gjetjet e tyre kanë implikime të rëndësishme për praktikuesit ligjorë dhe politikëbërësit e përfshirë në tregtinë ndërkombëtare dhe zgjidhjen e mosmarrëveshjeve ndërkufitare.

Veçoritë e Procedurës së Posaçme Civile për Kontestet me Vlera të Vogla në Vendet e Rajonit të Ballkanit

Gojani , Mehmeti dhe Azemi (2024) shqyrtojnë procedurën e posaçme civile të krijuar për kontestet me vlerë të vogël në rajonin e Ballkanit, me fokus në Kosovë. Studimi analizon sesi vende të ndryshme në rajon kanë zbatuar procedura të thjeshtuara për të zgjidhur kërkesat civile me vlerë të ulët në mënyrë efektive dhe me kosto më të ulët. Autorët argumentojnë se këto procedura janë thelbësore për rritjen e aksesit në drejtësi dhe reduktimin e numrit të lëndëve të pazgjidhura në gjykata. Punimi diskuton gjithashtu sfidat dhe përfitimet e procedurave të tilla, veçanërisht në drejtësi të përmirësimit të efikasitetit të sistemit gjyqësor dhe garantimit të drejtësisë për grupet vulnerabël.

Ndërmjetësimi si metodë alternative e zgjidhjes së kontesteve në fushën civile në Kosovë

Gojani , Mehmeti dhe Hoti (2024) hulumtojnë rolin e ndërmjetësimit si metodë alternative e zgjidhjes së mosmarrëveshjeve në Kosovë, duke u fokusuar në zbatimin e tij në rastet civile. Studimi shqyrton se si ndërmjetësimi po përdoret gjithnjë e më shumë për të zgjidhur mosmarrëveshjet jashtë sistemit gjyqësor, duke u ofruar palëve një zgjidhje më të shpejtë dhe me kosto më efektive. Autorët analizojnë kornizën ligjore që rrethon ndërmjetësimin në Kosovë dhe diskutojnë sfidat dhe mundësitë për zbatimin më të gjerë të tij. Dokumenti thekson potencialin e ndërmjetësimit për të lehtësuar barrën në sistemin gjyqësor duke ofruar një zgjidhje më të drejtë për palët e përfshira në mosmarrëveshjet civile.

Fitimi i së drejtës pronësore: Një përmbledhje e analizës së metodës së parashkrimit

Gojani dhe Hoti (2023) ofrojnë një analizë të thellë të metodës së parashkrimit për fitimin e të drejtave pronësore në Kosovë. Ata fokusohen në atë se si posedimi afatgjatë ose përdorimi i pronës pa kontest mund të çojë në pronësi ligjore, sipas ligjit civil të Kosovës. Autorët shqyrtojnë parimet ligjore, kërkesat dhe sfidat e parashkrimit në kontekstin e së drejtës pronësore. Hulumtimi i tyre nxjerr në pah rëndësinë e këtij koncepti ligjor në zgjidhjen e mosmarrëveshjeve pronësore dhe sigurimin e qartësisë në rastet kur kontestohet pronësia. Studimi sugjeron se përmirësimet në kornizën ligjore mund të forcojnë më tej mbrojtjen e të drejtave pronësore në Kosovë.

Qëndrimet kosovare ndaj homoseksualizmit dhe lezbikeve dhe legalizimi i bashkimeve civile të të njëjtit seks

Jonuzi-Shala dhe Shala (2024) hulumtojnë qëndrimet sociale ndaj homoseksualizmit dhe lezbikeizmit në Kosovë, duke u fokusuar veçanërisht në potencialin për legalizimin e bashkimeve civile të të njëjtit seks. Hulumtimi i tyre shqyrton perceptimet publike dhe sfidat sociale, kulturore dhe politike të njohjes ligjore për çiftet e të njëjtit seks në Kosovë. Autorët argumentojnë se përderisa është bërë përparim, mbeten barriera të rëndësishme sa i përket opinionit publik dhe vullnetit politik. Ata avokojnë për një qasje legislative që do të siguronte barazi për individët LGBTQ+ duke promovuar pranimin dhe përfshirjen sociale brenda kornizës më të gjerë shoqërore të Kosovës.

Gratë e dënuara në Republikën e Kosovës 2003–2019: Vëllimi, dinamika dhe struktura e veprave penale në aspektin krahasues

Jonuzi-Shala dhe Shala (2024) ofrojnë një studim të detajuar të grave të dënuara në Kosovë ndërmjet viteve 2003 dhe 2019, duke shqyrtuar natyrën dhe strukturën e veprave kriminale të kryera nga gratë në vend. Ata analizojnë faktorët social, ekonomik dhe kulturor që ndikojnë në përfshirjen e grave në krim dhe krahasojnë të dhënat e Kosovës me trendet ndërkombëtare. Studimi nxjerr në pah sfidat me të cilat përballen gratë në sistemin e drejtësisë penale dhe bën thirrje për reforma të ndjeshme gjinore që trajtojnë rrethanat unike të dhunuesve femra, duke përfshirë prejardhjen e tyre sociale dhe mundësitë ekonomike.

Kosova Sui Generis: Akti Penal 'Shkydhja e Akteve Seksuale me Premtim të rremë për Martesën' dhe Kodi Penal i 2019

Në vitin 2024, Jonuzi-Shala (2024) shqyrton një vepër penale unike të futur në Kodin Penal të Kosovës 2019: “Shkydhja e akteve seksuale me premtim të rremë për martesë”. Studimi diskuton implikimet ligjore dhe kontekstin shoqëror të kësaj vepre penale, e cila trajton praktikën mashtruese të përdorura për të manipuluar individët në akte seksuale nën pretendimin e një martese të ardhshme. Punimi thekson se si kjo dispozitë përshatet me kornizën më të gjerë ligjore të Kosovës dhe potencialin e saj për mbrojtjen e individëve të cenueshëm nga shfrytëzimi. Autori sugjeron se nevojiten sqarime të mëtejshme ligjore dhe ndërgjegjësimi i publikut për të siguruar zbatimin efektiv të këtij ligji.

Mësimet që duhen nxjerrë rreth numrave të vetëvrasjeve në Kosovë: Aspekti krahasues dhe mospërputhja ndërmjet raporteve të policisë dhe të dhënave zyrtare

Jonuzi-Shala (2023) hulumton mospërputhjet në raportimin e vetëvrasjeve në Kosovë, duke krahasuar të dhënat e policisë me statistikën zyrtare. Studimi shqyrton se si ndryshimet në mbledhjen dhe raportimin e të dhënave mund të ndikojnë në politikën publike dhe të kuptuarit e tendencave të vetëvrasjeve në Kosovë. Jonuzi-Shala heton arsyet e mundshme për mospërputhjet ndërmjet të dhënave zyrtare dhe raporteve policore, duke përfshirë dallimet në klasifikim, metodat e raportimit dhe stigmën shoqërore. Hulumtimi mbron praktikën e përmirësuar të mbledhjes së të dhënave dhe vëmendje më të madhe ndaj çështjeve të shëndetit mendor për të siguruar raportim më të saktë dhe përgjigje më të mira të shëndetit publik.

Teknologjia e inteligjencës artificiale dhe të drejtat e njeriut

Vula, Qerimi dhe Ademi (2024) diskutojnë ndikimin e teknologjisë së inteligjencës artificiale (AI) në të drejtat e njeriut, duke u fokusuar në çështje të tilla si privatësia, barazia dhe liria e shprehjes. Ata eksplorojnë si implikimet pozitive ashtu edhe ato negative të AI në sektorë të ndryshëm, duke përfshirë zbatimin e ligjit, kujdesin shëndetësor dhe mbikëqyrjen. Autorët argumentojnë se ndërsa AI mund të rrisë efikasitetin e shërbimeve, ajo gjithashtu paraqet rreziqe të rëndësishme për të drejtat e njeriut, veçanërisht në lidhje me privatësinë e të dhënave dhe potencialin për diskriminim. Studimi i tyre thekson nevojën për korniza të qarta ligjore dhe udhëzime etike për të siguruar që teknologjitë e AI të zhvillohen dhe zbatohen në mënyra që respektojnë të drejtat e njeriut.

Roli i Shoqërisë Civile në Parandalimin dhe Luftimin e Ekstremizmit të Dhunshëm dhe Radikalizimit që Çon në Terrorizëm-Lufta

Ademi dhe Vula (2023) shqyrtojnë rolin e shoqërisë civile në parandalimin e ekstremizmit të dhunshëm dhe radikalizimit në Kosovë. Ata diskutojnë se si organizatat joqeveritare, grupet fetare dhe udhëheqësit e komunitetit mund të kontribuojnë në përpjekjet për deradikalizimin dhe parandalimin e terrorizmit. Autorët theksojnë rëndësinë e një qasjeje proaktive që përfshin iniciativa të bazuara në komunitet për të adresuar shkaqet rrënjësore të radikalizimit, siç janë përjashtimi social dhe pabarazia ekonomike. Studimi i tyre bën thirrje për një partneritet më të fortë ndërmjet shoqërisë civile, qeverisë dhe organizatave ndërkombëtare për të luftuar ekstremizmin e dhunshëm në Kosovë dhe më gjerë në Ballkan.

Shërbimi Informativ në Parandalimin e Krimit të Organizuar në Kosovë

Ademi dhe Vula (2022) hulumtojnë rolin e shërbimeve inteligjente të Kosovës në parandalimin e krimit të organizuar. Ata analizojnë efektivitetin e mbledhjes së inteligjencës, mbikëqyrjes dhe bashkëpunimit me partnerët ndërkombëtarë në trajtimin e rrjeteve kriminale. Studimi nxjerr në pah sfidat me të cilat përballen agjencitë e inteligjencës së Kosovës në trajtimin e krimit transnacional, veçanërisht trafikimit të qenieve njerëzore dhe kontrabandës së drogës. Autorët argumentojnë se përmirësimi i koordinimit ndërmjet shërbimeve të inteligjencës, agjencive të zbatimit të ligjit dhe organizatave ndërkombëtare është thelbësor për luftimin e krimit të organizuar dhe garantimin e sigurisë kombëtare.

Shkelja e Sigurisë Juridike në Amendamentet e Rastit të Ligjit: Rasti i Kosovës

Tahiri dhe Vula (2022) diskutojnë shkeljen e sigurisë juridike në Kosovë për shkak të ndryshimeve të shpeshta të ligjeve, veçanërisht në kontekstin e sistemit juridik. Ata analizojnë ndikimin e këtyre ndryshimeve në stabilitetin e kuadrit ligjor dhe të drejtat e individëve dhe bizneseve. Studimi nxjerr në pah rreziqet që vijnë nga ndryshimet e vazhdueshme në sistemin ligjor, të tilla si minimi i besimit të publikut dhe krijimi i konfuzionit për ata që mbështeten në ligje të qëndrueshme. Autorët rekomandojnë një qasje më të kujdesshme ndaj ligjërjes për të siguruar siguri më të madhe ligjore dhe parashikueshmëri për të gjitha palët e interesuara në Kosovë.

3. Konkluzione

Në përfundim, studimet e paraqitura ofrojnë një analizë gjithëpërfshirëse të reformave të administratës publike të Kosovës brenda kontekstit më të gjerë të përpjekjeve të saj për integrim në Bashkimin Evropian. Përderisa është bërë progres i rëndësishëm në përafrimin e kornizave qeverisëse, gjyqësorit dhe shërbimeve publike të Kosovës me standardet e BE-së, sfida të shumta vazhdojnë të pengojnë procesin e reformave. Paqëndrueshmëria politike, korrupsioni, joefikasiteti institucional dhe mungesa e kapaciteteve brenda strukturave qeveritare mbeten pengesa kryesore për arritjen e rezultateve të dëshiruara.

Megjithatë, këto studime theksojnë nevojën kritike për reforma gjithëpërfshirëse në fusha kyçe si transparenca, efikasiteti dhe qeverisja demokratike për të nxitur një sundim më të fortë të ligjit dhe për të rritur llogaridhënien publike. Kornizat ligjore dhe institucionale në Kosovë kërkojnë përmirësime të rëndësishme për të tërhequr investime të huaja, për të përmirësuar sistemin tatimor dhe për të forcuar mekanizmat e mbikëqyrjes në prokurimin publik për të siguruar qeverisje më të mirë.

Për më tepër, çështjet shoqërore si trafikimi i qenieve njerëzore, sjellja e votuesve dhe roli i shoqërisë civile në parandalimin e ekstremizmit të dhunshëm nënvizojnë më tej nevojën për reforma sistematike. Këto fusha jo vetëm që janë thelbësore për përmirësimin e qeverisjes dhe besimit të publikut në institucione, por gjithashtu luajnë një rol kritik në mbështetjen e qëllimit të përgjithshëm të Kosovës për integrim në BE.

Duke adresuar këto sfida dhe duke vazhduar të shtyjë përpara me reformat shumë të nevojshme, Kosova mund të bëjë hapa drejt arritjes së aspiratave të saj evropiane. Në fund të fundit, këto studime kontribuojnë me njohuri të vlefshme në diskursin e vazhdueshëm mbi integrimin e

Kosovës në BE dhe ofrojnë udhëzime thelbësore për politikëbërësit, studiuesit dhe praktikuesit që punojnë në forcimin e sistemit të administratës publike të vendit.

Bibliografia

- Belegu, B., & Fejzullahu, A. (2023). The procedural rights in tax administrative legislation system: Evidence of the emerging economy. *Corporate Law & Governance Review*, 5(2), 19–26. <https://doi.org/10.22495/clgrv5i2p2>
- Fejzullahu, A., & Belegu, B. (2022). THE CHALLENGES OF PUBLIC ADMINISTRATION REFORMS IN KOSOVO IN THE CONTEXT OF EUROINTEGRATION PROCESS. *Journal of Liberty and International Affairs*, 8(1), 292-307. <https://doi.org/10.47305/JLIA2281292f>
- Belegu, B., & Fejzullahu, A. (2022). An analysis of the institute of dissolution of the assembly: A case of the emerging democracies [Special issue]. *Journal of Governance & Regulation*, 11(4), 321–329. <https://doi.org/10.22495/jgrv11i4siart12>
- Pasjaqa, A., Prekazi, Y. (2023). Promotion, encouragement and legal protection of foreign investments in the developing country. *Journal of Governance & Regulation*, 12(3), 34-41. 34–41. <https://doi.org/10.22495/jgrv12i3art4>
- Belegu, B., & Fejzullahu, A. (2023). The procedural rights in tax administrative legislation system: Evidence of the emerging economy. *Corporate Law & Governance Review*, 5(2), 19–26. <https://doi.org/10.22495/clgrv5i2p2>
- Terziu, L. ., & Belegu, B. . (2023). UNDERSTANDING VOTER BEHAVIOR AND ELECTION DYNAMICS: A CASE STUDY OF THE 2021 LOCAL ELECTIONS IN KOSOVO. *Journal of Liberty and International Affairs*, 9(2), 350-368. <https://doi.org/10.47305/JLIA2392450t>
- Fejzullahu, A., & Belegu, B. . (2022). THE CHALLENGES OF PUBLIC ADMINISTRATION REFORMS IN KOSOVO IN THE CONTEXT OF EUROINTEGRATION PROCESS. *Journal of Liberty and International Affairs*, 8(1), 292-307. <https://doi.org/10.47305/JLIA2281292f>

- Belegu, B., & Fejzullahu, A. (2022). An analysis of the institute of dissolution of the assembly: A case of the emerging democracies [Special issue]. *Journal of Governance & Regulation*, 11(4), 321–329. <https://doi.org/10.22495/jgrv11i4siart12>
- Tahirukaj, M., Olluri, B. and Surleva, A. (2021). A study of the effect of working parameters and validation of SEM/EDS method for determination of elemental composition of commonly encountered GSR samples in shooting events in Kosovo. *Journal of Forensic Sciences*, 66(6), pp. 2393–2404. <https://doi.org/10.1111/1556-4029.14803>
- Tahirukaj, M. *et al.* (2022). Assessment of persistence of gunshot residues produced by firearms from criminal cases in the Republic of Kosovo. *Applied Sciences*, 12(20), 10477. <https://doi.org/10.3390/app122010477>
- Hajdari, E., Sadriu, V., & Hajdari, A. (2022). Position and role of mediator in the mediation procedure - A comparative overview between Kosovo, Albania, and Montenegro. *Balkan Social Science Review*, 20(2022), 99-114. <https://doi.org/10.46763/10.46763/BSSR2220099h>
- Hajdari, E., Krasniqi Hajdari, A., Omer, I. (2022). Same-sex relationships – The absence of legislative framework in the Republic of Kosovo. *International Comparative Jurisprudence*, 8(1), 48-59. <https://doi.org/10.13165/j.icj.2022.06.004>
- Qollakaj, F., & Muharremi, M. (2024). The Role of the Police in Reducing the Fear of Crime in the Community. *Pakistan Journal of Criminology*, 16(3), 581-594. <https://doi.org/10.62271/pjc.16.3.581.594>
- Jahmurataj, I., Zejnullahu, NJ. (2022). Challenges in the Implementation of Public Procurement Contracts and in Corruption: Evidence from Kosovo. *European Procurement & Public Private Partnership Law Review*, 17(4), 250-257. <https://epppl.lexxion.eu/article/EPPPL/2022/4/7>
- Vula, V., Qerimi, I., Ademi, M. (2024). Artificial Intelligence Technology and Human Rights. *Pakistan Journal of Criminology* , 15(4), 377-388.
- Kukaj, D., Ademi, M. (2024). The Impacts of COVID-19 as an External Socio-economic Factor in the Real Convergence of the Western Balkan States Toward the European Union. *Pakistan Journal of Criminology* , 16(1), 591-604.

- Berisha, F., Dema, A., Ademi, M., Qerimi. (2024). Human Trafficking in Western Balkan: Case Study of Kosovo. *Access to Justice in Eastern Europe*, 7(1),390-403.
<https://doi.org/10.33327/AJEE-18-7.1-a000101>
- Muharremi, D., Ademi, M. (2023). The Role of the Police in Reducing the Fear of Crime in the Community. *Access to Justice in Eastern Europe*, 2(9), 242-254.
<https://doi.org/10.33327/AJEE-18-6.2-n000225>
- Ademi ,M.,Vula, V. (2023). The Role of Civil Society for Prevention and Combat of Violent Extremism and Radicalization Leading to Terrorism-war. *Access to Justice in Eastern Europe*, 3(20), 192-203. <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-6.3-n000309>
- Ahmeti, I., & Lecaj, M. (2023). Property right under the Ottoman legal taxation system. *Journal of Governance & Regulation*, 12(1), 33–41. <https://doi.org/10.22495/jgrv12i1art3>
- Lecaj, M., & Rexha, D. (2022). The AUKUS international legal agreement and its impact on international institutions and security. *Corporate Governance and Organizational Behavior Review*, 6(2), 62–70. <https://doi.org/10.22495/cgobrv6i2p6>
- Lecaj, M., Curri, G., & Rexha, D. (2022). The application of the international and domestic arbitration law in settlement of legal disputes: A comparative study. *Corporate Governance and Organizational Behavior Review*, 6(3), 150–162.
<https://doi.org/10.22495/cgobrv6i3p14>
- Gojani, S., Mehmeti, A., & Azemi, L. (2024). Features of the Special Civil Procedure for Small Value Disputes in Countries of the Balkan Region. *Pakistan Journal of Criminology*, 16(4), 155-166. <https://doi.org/10.62271/pjc.16.4.155.166>
- Gojani, S., Mehmeti, A., & Hoti, L. (2024). Mediation as an Alternative Method of Dispute Resolution in the Civil Field in Kosovo. *Pakistan Journal of Criminology*, 16(3), 1127-1142. <https://doi.org/10.62271/pjc.16.3.1127.1142>
- Gojani, S., & Hoti, L. (2023). Acquisition of the property right: An overview of prescription method analysis. *Corporate Law & Governance Review*, 5(1), 101–110. <https://doi.org/10.22495/clgrv5i1p9>
- Jonuzi-Shala, V., & Shala, H. (2024). Kosovar Attitudes towards Homosexuality and Lesbianism and the Legalization of Same-Sex Civil Unions. *Pakistan Journal of Life and Social Sciences*, 22(2), 15493-15509. <https://doi.org/10.57239/PJLSS-2024-22.2.001124>

- Jonuzi-Shala, V., & Shala, H. (2024). Convicted Women in the Republic of Kosovo 2003-2019: The volume, dynamics, and structure of criminal acts in comparative aspect. *Pakistan Journal of Criminology*, 16(2), 797-812. <https://doi.org/10.62271/pjc.16.2.797.812>
- Jonuzi-Shala, V. (2024). Kosovo Sui Generis: Criminal Act 'Inducing Sexual Acts by False Promise of Marriage' and the 2019 Criminal Code. *Pakistan Journal of Criminology*, 16(1), 17-28. <https://doi.org/10.62271/pjc.16.1.17.28>
- Jonuzi-Shala, V. (2023). Lessons to be Learned about Suicide Numbers in Kosovo: Comparative Aspect and Discrepancy Between Police Reports and Official Data. *Pakistan Journal of Life and Social Sciences*, 21(1), 439-450. <https://doi.org/10.57239/PJLSS-2023-21.1.0033>
- Vula, V., Qerimi, I., Ademi, M. (2024). Artificial Intelligence Technology and Human Rights: *Pakistan Journal of Criminology*, 15, (4), 377-388.
- Ademi, M., Vula, V. (2023). The Role of Civil Society for Prevention and Combat of Violent Extremism and Radicalization Leading to Terrorism war. *Access to Justice in Eastern Europe*, 3 (20), 192-203. <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-6.3-n000309>
- Ademi, M., Vula, V. (2022). Intelligence Service in The Prevention of Organized Crime in Kosovo. *Res Militaris*, 12(5), 686-706.
- Tahiri, B. Vula, V. (2022). Violation of legal certainty in the case of law amendments the case of Kosovo. *The Seybold Report*, 17 (12), 185-192.